

**BRATISLAVSKÁ MEDZINÁRODNÁ ŠKOLA LIBERÁLNYCH
ŠTÚDIÍ**

**NÁBOŽENSTVO A POLITIKA
(VPLYV NÁBOŽENSTVA NA AMERICKÚ POLITICKÚ SCÉNU)**

BAKALÁRSKA PRÁCA

BRATISLAVA 2010

Božidara Hamarová

**BRATISLAVSKÁ MEDZINÁRODNÁ ŠKOLA LIBERÁLNYCH
ŠTÚDIÍ**

**NÁBOŽENSTVO A POLITIKA
(VPLYV NÁBOŽENSTVA NA AMERICKÚ POLITICKÚ SCÉNU)
BAKALÁRSKA PRÁCA**

Bakalársky študijný program: Liberálne štúdiá
Študijný odbor 3.1.6 Politológia
Vedúci bakalárskej práce: Mgr. Dagmar Kusá Phd.
Stupeň kvalifikácie: Bakalár (Bc)
Dátum odovzdania práce: 30.4.2010
Dátum obhajoby: 14.6.2010

Bratislava 2010

Božidara Hamarová

Čestné vyhlásenie o originalnosti práce

Čestne vyhlasujem,
že moja bakalárska práca je originálna, napísala som ju vlastnou tvorivou činnosťou
pod vedením školiteľky bakalárskej práce a myšlienky iných autorov som dôsledne
citovala

Dňa 30.4.2010 Bratislava

podpis _____

Pod'akovanie

Chcela by som sa pod'akovať svojmu školiteľovi bakalárskej práce, pani Dagmar Kusej za jej trpezlivosť a hlavne pevné nervy, ktoré pri mne s úprimnosťou potrebovala a za jej cenné pripomienky, ktoré umožnili tejto práci uzrieť svetlo sveta. Ďalej mi bola viac než nápomocná pri kritike, či už dobrej, alebo naopak tej negatívnej, avšak práve jej postrehy spravili moju prácu takú aká je teraz. Bez nej by asi táto práca trvala prinajmenšom raz toľko času, ešte raz ďakujem.

Abstrakt

Autor: Božidara Hamarová

Názov práce: Náboženstvo a politika

Vysoká škola: Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií v Bratislave

Školiteľ: Mgr. Dagmar Kusá Phd.

Rozsah práce: 36 strán (8774 slov)

Predložená bakalárska práca pojednáva o vzťahu náboženstva a politiky. Hlavnou tézou je, že sa vyskytuje istý príbuzný vzťah medzi náboženstvom a politikou v Americkej spoločnosti. V úvode je načrtnutá problematika, ilustrovaná hneď niekoľkými postrehmi niektorých autorov. Spojené štáty americké boli a stále sú religióznou krajinou, ktorá napriek prvotnosti v sekularizácii cirkvi so štátom je štátom, kde má náboženstvo naďalej veľký vplyv. Centrálné teórie, ktoré sprevádzajú celý text sú teórie autorov Maxa Webera a Karla Marxa. Síce sú ich postrehy v rámci úlohy náboženstva odlišné, dajú sa však podnes aktuálne aplikovať na americkú spoločnosť.

Jednotlivé kapitoly ponúkajú odlišný pohľad na problematiku, a pre dôslednejšie aplikovanie a analyzovanie témy, sú kapitoly venované a zároveň nazvané podľa štruktúry spoločnosti. A teda ide o spoločnosť, ako takú, preto je jedna z kapitol venovaná sociálnemu aspektu, kde je obsiahlejšie použitá teória Maxa Webera, ktorý tvrdí, že náboženstvo je dôležitou súčasťou každej modernej spoločnosti. Je paradoxom, že tradičná náboženská etika, respektíve morálka, obsiahnutá v Americkej politickej kultúre, je prínosná aj vo sfére moderna. Ďalej tvrdí, že správanie sa v každodennosti je ovplyvňované práve náboženstvom a religióznym povedomím v spoločnosti. V rámci príkladov vo sfére politickej je použité aj to, ako kampane môžu mať vďaka náboženskej rétorike úspech.

Ďalšou hybnou zložkou spoločnosti je jej ekonomický stav, preto je jedna z kapitol riešená z postoja ekonomického. V tejto kapitole sú použité obe teórie, avšak Marxova je kritická, odsudzuje a zároveň nepripúšťa prítomnosť náboženstva

v pokrokových krajinách, na rozdiel od Weberovej, ktorá aplikovaním teórie protestantskej etiky prechádza do plne funkčného ekonomického modelu.

A nakoniec je tu ústavný rámec, ktorý spolu so zákonmi umožňuje obyvateľom žiť ako žijú, zákony, ktoré vymedzujú občanovi jeho možnosti, práva, ale aj povinnosti, a tak je poslednou kapitolou právny pohľad na danú tému. V tejto kapitole sa nachádza pojednanie aj o snád' najkontroverznejších témach nového storočia, ako sú interrupcia, či problematika homosexuálnych manželstiev.

Predhovor

Predložená bakalárska práca je výsledkom mojej tvorivej činnosti pod vedením školiteľky, pani Dagmar Kusej. Táto práca vznikala postupne, najprv to bol len názov, potom námet, téma, až sa postupne spočiatku nesúvisiace myšlienky a vety menili na jadro tejto práce. Nevyhnutnosťou však bolo naštudovanie a spracovanie danej problematiky.

Hlavnou témou práce, ako je možné vyvodit' si z jej názvu, je určitá spojitosť medzi vplyvom náboženstva a americkou politickou scénou. Mojm hlavným cieľom bolo popísať a dať do spojitosti dve – už tak veľmi obsiahle témy – témy náboženstva a politiky. Mojimi vodiacimi teóriami boli teórie Karla Marxa a Maxa Webera. Tieto teórie sú aplikované na americkú politickú scénu, ktorá je jednoznačne jednou z najreligióznejších krajín v rámci moderných demokratických štátov. Súvislosti medzi teóriami jednotlivých filozofov a modernou spoločnosťou Spojených štátov amerických sú podložené štatistikami, grafmi a konkrétnymi príkladmi. Práca je rozdelená do 3 sfér: sociálnej, ekonomickej a právnej pre hĺbkovú analýzu a transparentnosť argumentov.

Táto bakalárska práca bola písaná na základe naštudovanej literatúry, do ktorej patrili aj internetové zdroje, zväčša na poskytnutie príkladov, či štatistík. Práca nie je určená na presvedčanie čitateľa, ale naopak, na nový prínos v podobe odlišného pohľadu na spracovanú tému. Mojou snahou bolo aj vyzdvihnutie základných myšlienok použitých autorov, ktoré boli s touto témou nejako príbuzné, prínosné, či podstatné. Použité myšlienky sú v texte riadne citované a na konci práce sú uvedené všetky citované zdroje. Moja školiteľka mi poskytla cenné rady, či kritiky už rysujúceho sa textu, a na základe tejto inšpirácie som už bola sama schopná dopĺňať prácu ďalšími informáciami, ktoré prehĺbili a oživilili túto prácu.

Obsah

Čestné vyhlásenie o originalnosti práce	iii
PodĎakovanie	iv
Abstrakt.....	v
Predhovor.....	vii
Obsah	8
Úvod	9
KAPITOLA 1: ČO JE TO NÁBOŽENSTVO?	14
KAPITOLA 2: SOCIÁLNY ASPEKT VPLYVU NÁBOŽENSTVA NA POLITIKU V 21. STOROČÍ	19
KAPITOLA 3: EKONOMICKÝ ASPEKT POZERANIA SA NA VPLYV NÁBOŽENSTVA V 21. STOROČÍ.....	28
KAPITOLA 4: PRÁVNÝ POHĽAD NA VPLYV NÁBOŽENSTVA NA POLITIKU	34
Záver	43
Použité zdroje	44
Tabuľky, grafy a obrázky :	46

Úvod

"Politika potrebuje náboženstvo" kardinál Bertone.

Náboženstvo je jedným z mála fenoménov, ktorý obstál či už pri svetových vojnách, ekonomických krízach alebo rôznych sociálnych nepokojoch. Neustála aktuálnosť tejto témy je skoro ojedinelá, pretože i keď svet napreduje obrovskou rýchlosťou, náboženstvo ostáva súčasťou každej spoločnosti. Je to fenomén, ktorý napriek tvrdeniam ako stráca na svojom vplyve, či ako stráca nasledovateľov, respektíve veriacich, má svoje miesto, úlohy a význam v občianskej spoločnosti. Náboženské povedomie občanov každej krajiny je úzko späté s jej politickou kultúrou.

„Náboženstvo je ópium ľudu“ napísal Karl Marx v roku 1844 a od tejto chvíle sa stal tento výrok hlavným sprevádzateľom marxizmu v tematike náboženstva (Engels a Marx, 1962, str. 6). Už samotný Karl Marx, alebo Max Weber, dve zvučné a dobre známe mená najmä vo svete filozofie, ekonómie a sociológie, si uvedomovali funkcie ale aj samotný vplyv náboženstva na spoločnosť. Či už išlo v Marxovom prípade o to, že malo náboženstvo viac negatívny ako pozitívny vplyv na danú spoločnosť, alebo práve naopak ako v sociológii Maxa Webera, ktorý bol zástancom názoru, že náboženstvo je potrebné a užitočné. Weberova teória zakladajúca sa na zmene existenčných motivácii práve vplyvom protestantskej etiky a teda vplyvom náboženstva sa týka najmä zmien, ktoré zmodernizovali svet a teda priniesli nové, revolučné myslenie dnešného sveta. Teórie Marxa ako aj Webera budú sprevádzať túto prácu a budú nápomocné pri objasňovaní tejto zložitej problematiky. Nejde však len o ich interpretáciu, ale najmä o začlenenie samotných teórií do sféry politickej. A teda sa už približujeme k cieľu tejto práce, ktorým je dôkaz, respektíve poukázanie na prítomnosť náboženstva v politike.

Samotná metodológia práce je založená na porovnávaní a hľadaní vzťahov medzi týmito dvoma teóriami a ich aplikovateľnosť na dnešné Spojené štáty americké.

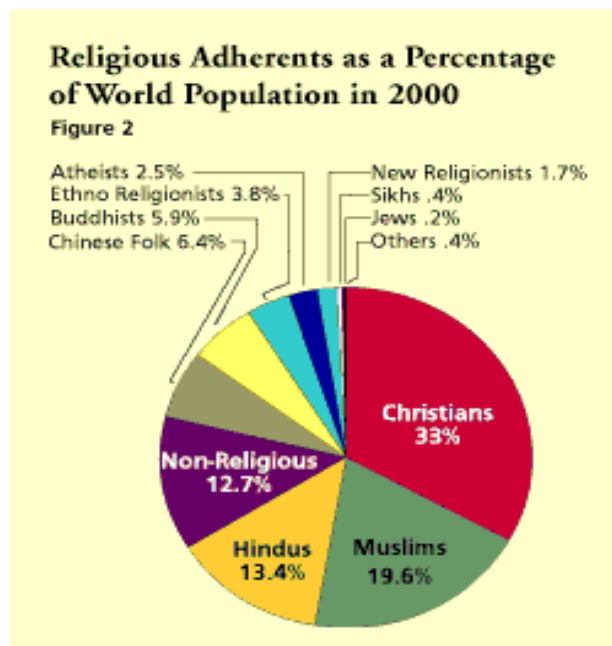
Avšak v tomto prípade nejde o spolitizovanie náboženstva, ale naopak o poukázanie religionizity politiky.

Praktická časť tejto práce je založená na príkladoch zo spomínanej americkej politickej scény. A prečo sa práve Amerika stala mojou voľbou pre túto prácu? Pretože sa odlišuje od klasických Európskych štátov, či už ide o veľkosť krajiny, alebo veľkosť neobmedzeného množstva možností, silného patriotizmu, alebo paradoxov ktoré sa v tejto krajine nachádzajú snáď v každej sfére spoločnosti. Avšak v tejto najstaršej demokratickej krajine kde vládne sila argumentov a názorov ľudu, alebo garancia práv, stojí na samotnom vrchole mocenskej hierarchie prezident Spojených štátov amerických. Americký prezident je jedným z najmocnejších ľudí sveta, a tak sa nedá nepovšimnúť si, že rétorika Baracka Obamu má silne náboženský charakter. Príkladom toho je ustavičné „zaželenie“ ľudu, pri každej jednej príležitosti božie požehnanie. Aj napriek zavedenej sekularizácii si náboženstvo naďalej udržiava svoj vplyv a rešpekt. Otázkou je, či prezident robí reklamu náboženstvu, alebo práve naopak, či je prejav viery skrytá reklama pre svoj prezidentský post, rešpekt, a obľúbenosť vo sférach občanov?

Politická scéna v Spojených štátov sa delí na dva veľké tábory. Jednou skupinou sú demokrati, ktorí sa označujú ako liberáli a na druhej strane sú republikáni, ktorý spadajú medzi tradičných liberálov. V skutočnosti je tradičný liberalizmus však viac nábožensky založený ako naopak ten moderný. Jeho zástancovia, respektíve republikáni samotní sú toho názoru, že štát môže, dokonca v niektorých prípadoch má zasahovať do sféry morálky a následne ju aj regulovať. Rétorika amerických politikov je pod vplyvom náboženstva, pretože takáto rétorika je v kruhoch občanov všeobecne prijateľnou.

Existuje veľké množstvo výskumov, ktoré majú za úlohu sčítať, alebo skonkretizovať ale taktiež zaradiť každého jednotlivca na svete podľa určitého vopred stanoveného rámca. Fenomén, ktorý pred viac ako dvoma tisícročiami očaril svet je náboženstvo. Existuje mnoho náboženstiev, ktoré sú prístupné širokej verejnosti bez ohľadu na materiálne zabezpečenie, vek, pohlavie, či sociálne zaradenie. Nasledovníkom

náboženstva, respektíve veriacim sa môže stať hocikto na svete, kedykoľvek a za akýchkoľvek podmienok. Sloboda výberu náboženstva a taktiež možnosť stať sa veriacim je jedným zo základných ľudských práv človeka.¹ Práve prístupnosť každému je jedným z dôvodov prečo existuje tak neskutočne veľký počet nasledovníkov hlásiacich sa k jednému, alebo druhému náboženstvu. Podľa americkej organizácie Religious Tolerance.org, ktorá uverejňuje rôzne výskumy a články z oblasti náboženských diskusií je na svete viac ako 2039 miliónov kresťanov, 1269 miliónov nasledovníkov Islamu, či 828 miliónov nasledovníkov Hinduizmu ... atď. .

Obrázok 1 Proporčné zastúpenie veriacich v svetovej populácii (Religious Tolerance, 2009).

V knihe Joela Kriegera „The Oxford Companion to politics of the World“ (2001, str. 722-729), náboženstvo zohráva niekoľko kľúčových funkcií v rámci spoločnosti. Autor tejto edície tvrdí a zároveň demonštruje, že na svete existujú náboženstvá, ktoré sú tak mocné, že spadajú pod celosvetové sily a tak môžu zasahovať do rôznych medzištátnych dohôd, či zmlúv. Samozrejme to nie je propagácia náboženstva, autor len demonštruje ich vplyv a nie ich legálnosť v rámci zasahovania do týchto medzinárodných sfér. Ďalej sa pripája k názoru Samuela Huntingtona, ktorý je hlavným predstaviteľom teórie, hovoriacej o vzťahu náboženstva, spoločnosti

¹ Avšak pri tomto tvrdení neberieme do úvahy totalitné režimy, kde nie sú splnené a taktiež priznané niektoré ľudské práva (príklad Číny)

a politiky. Huntington tvrdí, že spojitosť medzi náboženstvom a spoločnosťou je zjavná v prípadoch, kde prítomnosťou náboženských konfliktov vznikajú spoločenské nepokoje, ktoré neskôr vyúsťujú do celoštátnych konfliktov. A teda je zrejmé, že náboženstvo je prospešné, ale naproti tomu, dokáže spôsobiť rozkol spoločnosti (Huntington, 2001). Joel súhlasí s Huntingtynom a taktiež tvrdí, že náboženské nepokoje majú dopad aj na stabilitu a chod štátu a majú tendenciu spolarizovať spoločnosť. Na strane kladných charakteristických črt poukazuje na náboženské hodnoty, ktoré sú súčasťou spravodlivého a legitímneho, politického systému.

Avšak politický systém, ako aj s tým späté politické povedomie daného štátu je silno zviazané s politickou kultúrou. Politická kultúra národa v skutku znamená istý súbor viery, symbolov a hodnôt v rámci politického systému danej krajiny a každá politická kultúra nejakého národa je predurčená jej históriou, ekonómiou, ľudovými zvykmi a v neposlednom rade aj náboženstvom. Práve preto, že Amerika spadá do prvej desiatky najreligióznejších krajín sveta, Roskin tvrdí, že napríklad taká administratíva Georga Busha, v poradí 43. amerického prezidenta bola silná a to hlavne vďaka jeho podpore zo strany nábožensky založených občanov (Roskin, 2005, str. 114-132). Republikánska vláda Georga Busha bola tradičnou, to znamená, že náboženstvo malo veľký vplyv pri riešení politiky. Bushova administratíva začala s finančnou pomocou cirkvi pri dobročinných aktivitách. Od tejto vlády začali cirkevné školy taktiež dostávať štátne dotácie v rámci školských kultúrnych aktivít. Síce cirkvi nie sú oficiálne platené zo štátnej pokladnice, neznamená to však, že dotácie, cez či už aktivity, alebo programy zo strany štátu, nie sú možné. V Spojených štátoch sú cirkvi taktiež odľahčené od platenia daní.

Súčasťou Amerického kultúrneho dedičstva je aj Desatoro Božích prikázaní. Jeho prítomnosť je značná aj v Ústavách rôznych štátov. Avšak Desatoro, ako aj kresťanské hodnoty môžeme nachádzať nielen v americkom právnom systéme, ale rovnako i v spoločenskom bytí jednotlivcov. Dôkazom všeobecne vžitého kresťanského ducha je samotná spoločnosť a jej reakcie na spoločenské dianie. Ako raz povedal George Washington „Je nemožné správne svetu vládnuť bez Boha a Biblie“ (Wikicitáty, 2010).

Vyššie boli objasnené ciele, metóda a dôvod výberu tejto tematiky. Nasledujúca časť práce rieši otázku vplyvu politiky na náboženstvo dôkladnejšie. Práca umožňuje čitateľovi nazrieť do troch základných sfér americkej politickej spoločnosti cez objektív náboženstva.

KAPITOLA 1: ČO JE TO NÁBOŽENSTVO?

Je nutné zdefinovať si pojem, ktorý je sprievodný pre celú túto prácu. Definícia náboženstva však nie je jednoznačnou záležitosťou a napriek snahe a toľkému úsiliu, ktoré bolo tejto tematike dožičené za posledné dve storočia sa teoretici dodnes nezhodli na jej definícii a taktiež na jej interpretácií. Napríklad Ján Kmotrovský, profesor slovenskej religionistiky, vo svojej publikácii Veda o náboženstvách sveta a jej odborné disciplíny píše: „Ľudské myslenie sa rozličnými cestami usilovalo vyjadriť to, čo sa skrýva pod pojmom náboženstvo. Náboženstvo je však tak mnohvrstvový jav, že je ťažko jednoznačne vyjadriť jeho podstatu... Vari nijaký iný pojem nebolo tak ťažko definovať ako náboženstvo“ (Komorovský, 2000, str. 179). Avšak aby som sa nepúšťala do hlbšej diskusie o tom, ktorá z množstva prístupných definícií je tá správna, budem používať zaužívanú, „ľudovú“, ktorá viac menej vychádza z povedomia ľudí. A teda je náboženstvo istý „systém názorov založených na viere, ktorými ľudia vysvetľujú to, čo pokladajú za nadprirodzené, posvätné a súbor praktík ktorými na to reagujú. Viera v posvätné, nadprirodzené ako základný prvok náboženstva umožňuje náboženstvo odlišiť od iných systémov, názorov, napríklad od humanizmu, ktorý je vierou v človeka, v ľudskosť a rozum, alebo od rôznych ideológií neobsahujúcich prvok nadprirodzeného, ako napríklad komunizmus“ (Slávik, 2008, para. 2).

Čo robí náboženstvo náboženstvom je viera. Viera ľudí, to je tou hybnou silou, ktorá umožňuje náboženstvu zasahovať a ovplyvňovať dianie či už v živote jednotlivca, alebo konkrétnej krajiny. Náboženstvo je niečo, čo „prežilo“ vojny, katastrofy, pády a zrody. Tvrdiť, že je nesmrteľné by bolo podľa niekoho možno príliš odvážne, avšak človek je zraniteľným tvorom a čo mu dáva silu vstať a tešiť sa z nového dňa je viera. Teraz nejde o tvrdenie, že každý musí veriť v Boha, ale že každý človek verí, či už v seba, v prírodu, osud, alebo v lepší zajtrajšok. Je to niečo nemenné. Človek, rovnako ako v minulosti, tak aj dnes potrebuje v niečo veriť. Všetci potrebujeme cítiť, že naša existencia nie je zbytočnou. Niektí si to vysvetľujú tak, iní zasa onak.

„Náboženstvá vytvárajú ľudia, ktorí sami pociťujú potrebu náboženstva“ (Marx & Engels, 1962, str. 190). V knihe „O náboženstve“ Bruno Bauer kritizuje a rozoberá pôvod náboženstva. Jej hlavným motívom je kresťanská predstava, v ktorej je hriešnosť človeka vrodená. To znamená, že náboženstvo je v skutku nevyhnutné pri udržaní človeka v jeho „správnej“ forme. Bauer tu rozoberá spoločnosť, v ktorej vzniká určitý počet ľudí, ktorí „stratili nádej v materiálne oslobodenie a namiesto neho hľadali oslobodenie duchovné, útechu vo vedomí, ktoré by ich zachránilo pred úplným zúfalstvom,“ (Ibid., str. 190), takúto útechu ale nemôže poskytnúť ani stoická ani iná filozofická škola, pretože nie je určená pre priemerné zmýšľanie a tak prišlo znova rad na náboženstvo. A toto je ďalšia silná stránka náboženstva, prístupnosť každému, bez ohľadu na triedne, či sociálne zaradenie človeka do spoločnosti.

Pre odlišnú ilustráciu je vhodné spomenúť aj ruského autora, M. P. Mčedlovova, ktorý začína svoju knihu „Náboženstvo a súčasnosť“ týmito slovami: „Ešte pred niekoľkými desiatkami rokov bola rozšírená predstava, že špecifické javy a inštitúcie, ako je náboženstvo a jeho organizácie, ustupujú pod náporom vedeckého poznania a spoločenského pokroku, strácajú význam v živote národov, v medzinárodnej politike a v budúcnosti nebudú mať na ne nijaký vážny ideologický vplyv“ (Mčedlov, 1982, str. 5). Autor prejavuje nedôveru, respektíve silnú pochybnosť voči svetonázoru, ktorý hlása pokles náboženského vplyvu, či už ide o pole spoločnosti, politiky alebo medzinárodných vzťahov. Autor napriek všetkému neodsudzuje správnosť tohto svetonázoru, pretože verne odráža, respektíve anticipuje objektívne nevyhnutnú historickú tendenciu. Avšak upozorňuje, že i keď tendencia tohto fenoménu je prijateľná, nemusí byť i uskutočniteľná. Lebo správna je iba vo svojej podstate a iba ako tendencia!

Jeden z mála fenoménov, čo existuje na poli spoločnosti už viac ako 2 tisícročia, čo podľa niektorých autorov malo silný vplyv v minulosti, alebo práve naopak, má vplyv nepretržite, je náboženstvo. Pretože všetci tí, čo majú doma televíziu, alebo aspoň rádio, majú možnosť spozorovať, že zároveň so všeobecným názorom o oslabení pozícií náboženstva prebieha výrazná aktivita zo strany náboženských inštitúcií a organizácií, ktoré sa často krát všemocne snažia spolupodieľať na riešení mnohých

aktuálnych problémov, ktoré spoločnosti nepretržite poskytujú (Mčedlov, 1982, str. 37-67). Cirkevné inštitúcie s prihliadaním na Svätú stolicu a teda aj na jej hlavu, pápeža, sa často krát vyjadrujú k situáciám, ktoré sa vzťahujú na otázky vojny a mieru, mierového spolunažívania štátov s rozdielnym, alebo úplne odlišným spôsobom spoločenského zriadenia. Ďalej sa pridávajú k diskusiám o mravných princípoch spoločnosti, správneho spoločenského života, či osobnú zodpovednosť občanov. V tejto fáze je nutné dodať, že iba čisto hypoteticky môžeme tvrdiť, či tieto vyjadrenia majú, alebo nemajú efekt. A práve z tohto dôvodu je táto problematika neustále rozoberaná a opakovane riešená.

Avšak, v čom spočíva sila náboženstva napriek progresívnosti ateistického pohľadu na svet, prezentované 21. storočím? Zo strany ruského autora, činnosť a politika náboženských organizácií majú silný a rozvetvený aparát propagandy a vďaka sile pôsobnosti v minulosti a už praxou storočných ideologických vplyvov na širokú verejnosť je táto skutočnosť, respektíve samotné náboženstvo ako také, silno zakorenené jednak v spoločnosti, ako aj v samotných jednotlivcoch (Mčedlov, 1982, str. 116-142).

Náboženstvo však môžeme s pokojným svedomím prirovnať k zbraňam veľkého kalibru, pretože ako každá zbraň, môže byť použitá s rozumom, na správne účely, alebo naopak zneužitá, pokiaľ sa dostane do tých nesprávnych rúk. Náboženstvo môže vystupovať ako motív, môže sa objavovať v mottách, alebo sa môže reprezentovať ako hlavný bojovník v rôznych revolučných hnutiach.²

Každý deň je jedinečný, či už hovoríme o živote jednotlivca, alebo sa na tento výrok pozrieme globálne. Avšak táto jedinečnosť je v tejto modernej dobe charakteristická aj rôznymi bojmi, či verejnými protestmi, teroristickými útokmi, ktoré sa často krát do médií ani nedostanú a predsa pretrvávajú. Na poukázanie si môžeme zobrať aj príklad veľmi aktuálnej otázky novej ekologickej krízy, ktorá je už na spadnutie. A presne v takýchto chvíľach, keď je ľud nespokojný, prežívajúci, ba dokonca nútený

² Napríklad katolícko-liberalistická revolúcia v Latinskej Amerike, alebo Shi'í' Islam-Iránska revolúcia (Krieger, 2001, str. 723-724).

žiť v nehorázných životných podmienkach sa sila, inak povedané pôsobnosť náboženstva zosiluje. No bolo by nesprávne keby sme toto tvrdenie považovali ako nevyhnutnosť, pretože sa silná religiozita vyskytuje aj v stabilných krajinách. Neexistuje lepší príklad takejto krajiny, alebo v tomto prípade aj akéhosi pomyselného svetového „centra“, ako sú Spojené štáty americké. Vyskytuje sa tu prosperita, milióny ľudí, ktorý nielen že sú ochotní pracovať, ale práca sa stáva súčasťou ich života, dôsledkom čoho je, že práca pre spoločnosť znamená prosperitu spoločnosti, vysoké patriotické povedomie a silná religiozita, ktorá vás pri cestovaní po Amerických štátoch sprevádza vskutku všade. Či už ide o New Yorkskú časť Bronx, alebo centrum Washingtonu.

Čo nám umožňuje moderný svet je tempo, ktorému, keď sa neprispôbime je len veľmi ťažké viesť plnohodnotný život. Človek v súčasnosti prežíva radikálnu zmenu. Prispôsobenie sa takémuto vopred nastolenému tempu je podľa autora, prirodzene, evolúcia aj každého náboženského systému, modernizácia rozličných stránok kultu, dogmatiky a organizácie (Mčedlov, 1982, str. 37-67). „Činnosť cirkevných organizácií v praxi zvyčajne presahuje hranice špecifickej náboženskej oblasti, sféru uspokojovania tzv. náboženských potrieb veriacich“ (Mčedlov, 1982, str. 22). Mčedlov si myslí, že napriek rôznosti náboženstiev je drvivá väčšina v istom bode rovnaká, pretože väčšina náboženstiev si vždy určitým spôsobom nárokuje stať sa univerzálnym zákonodarcom v oblasti súkromného i spoločenského života, v spôsobe života i v politickej orientácii svojich stúpencov chce určovať, čo je dobro, alebo vyhlásovať za nesprávne to, či ono spoločenské konanie, či správanie sa veriacich. A takéto nároky môžeme badať vo všetkých základných náboženských smeroch, ako napríklad v hinduistickom učení je známe posvätenie rozdielov medzi kastami³, alebo v prípade konfucionizmu je to požiadavka o dôsledné uctievanie rodičov a starších ľudí. V judaizme a v Islame je kontrola duchovenstva univerzálna a obsiahla, že nielen správanie a spôsob života, ale aj právne vzťahy, organizácia, alebo aj organizácia voľného času, či obliekanie veriacich sa koriguje a nariaďuje prostredníctvom rôznych nariadení a zákazov (Mčedlov, 1982, str. 22-23). Cirkev sa mieša, alebo lepšie povedané je participantom aj pri otázkach, ktoré sú súčasťou

³ Najvýznamnejšie hinduistické náboženstvá sú Šivaizmus, Višnuizmus a Šaktizmus.

súkromného a intímneho života, ako je napríklad umelé prerušenie tehotenstva, respektíve interrupcia, alebo užívanie antikoncepcie. Do diskusie či je interrupcia správna, alebo nie, sa púšťať nebudem, avšak, či je možné, aby malo náboženstvo vplyv pri možnom uzákonení zákazu interrupcie je otázka, ktorej sa budem venovať v poslednej kapitole.

KAPITOLA 2: SOCIÁLNY ASPEKT VPLYVU NÁBOŽENSTVA NA POLITIKU V 21. STOROČÍ

Spoločnosť ako taká má isté faktory, ktoré majú vplyv či už na súdržnosť, alebo naopak na odluku jednotlivcov v rámci spoločnosti. Sociológia je veda o spoločnosti, ktorá skúma náboženstvo z pohľadu zohrávania dôležitej úlohy pri sociálnych zmenách, či pri potrebe spojenia národa (príkladom môžu byť krajiny, ktoré sa dostávali z vplyvu totalitných režimov – Poľsko, Slovensko, Česká Republika...atď.) (Krieger, 2001, str. 722-729). Podľa niektorých vedcov vzniku náboženstva predchádzala silná túžba ale zároveň aj potreba ľudí veriť. Silným sociálnym momentom pri zrode náboženstva bol jednoznačne hlad, strach, bezmocnosť ľudí, ktorí začali pochybovať o význame svojho bytia... Tak vznikalo náboženstvo. Ľuďom dávalo pocit, že ich bytie nie je úplne zbytočné, že aj oni zohrávajú akú - takú úlohu vo veľkom kolobehu života a že aj oni majú svoje miesto na tejto Zemi. Pocit „dôležitosti“, ktorý im dával silu žiť umocňovalo náboženské cítenie najmä v kruhoch prostých, chudobných ľudí. Naopak na kráľovskom dvore si náboženské cítenie prispôbili svojim kruhom a náboženské obrady, akoby požehnávali každý úspech, krásu a postavenie. No veľa krát bolo náboženstvo zneužívané v prospech tých, ktorí dokázali obozretne zneužiť strach a taktiež prílišnú dôveryhodnosť občanov. Avšak, sú nám známe aj prípady, kedy náboženstvo zjednocovalo ľudí a bolo taktiež nápomocné pri pestovaní pozitívneho ducha, alebo myslenia a aj pri prekonávaní frustrácie.⁴

V Spojených štátoch amerických hrá náboženstvo veľkú rolu. Amerika je viac menej protestantskou krajinou, i keď nemôžeme pozabúdať na jej rôznorodosť, čo sa týka národov a s nimi súvisiacou politickou kultúrou. Ako sme už vyššie spomenuli, náboženstvo a politická kultúra spolu úzko súvisia. Náboženstvo je jej akousi podmnožinou, inak povedané, v kultúre každého národa sú prinajmenšom pozostatky

⁴ Príkladom je prechod zo silno ateistického komunizmu do modernej demokracie.

nejakého náboženstva.⁵ A taktiež je Americká politická kultúra súdržná i napriek nezhodám, ktoré sa však nachádzajú v každom štáte. Americká politická kultúra je jednoznačne spojená s protestantizmom a protestantskou etikou, ktorej analýze sa venoval najmä Alexis de Toqueville a Max Weber. Max Weber analyzoval spoločnosti a kládol si otázku čo robí modernú spoločnosť modernou? Poukazuje na prípad západných, vyspelých kultúr a spoločností a konkrétne poukazuje na vývoj americkej spoločnosti, ktorú považuje za príkladnú v kontexte progresívneho modernizovania spoločenskej a ekonomickej sféry. Tvrdí, že jednu z najhlavnejších úloh pri utváraní modernej spoločnosti zohráva protestantská etika, ktorá je úzko spätá s náboženstvom a jej úlohou v spoločnosti. Tvrdí, že je to práve asketický protestantizmus, ktorý sa stáva popudom pre posun dejín smerom k modernizácii spoločnosti. Alexis de Toqueville len potvrdzuje Weberovo tvrdenie potreby náboženstva. Avšak toto tvrdenie demonštruje cez vlastné skúsenosti zo svojej deväť mesačnej cesty po Amerike. Túto cestu absolvoval circa v polovici 19. storočia, kedy bola americká spoločnosť, ani zďaleka nie tak veľkou. Pozostávala z 24 štátov a 13 miliónov obyvateľov. Avšak principiálnu otázku, ktorú si kládol, bola otázka demokracie a pri tejto príležitosti sa venoval aj analýze štruktúry demokratickej vlády, ale zaoberal sa aj dôvodmi, prečo zohráva náboženstvo tak veľkú úlohu v tejto spoločnosti. V knihe *Demokracia v Amerike* je podľa Toquevilla, tento typ zriadenia a spravovania krajiny akosi dejinnou nevyhnutnosťou. Avšak upozorňuje na možnosť prevratu z demokratického systému spravovania štátu na tyranii väčšiny (Toqueville, 2002).⁶ Úlohou náboženstva, inak povedané náboženských siekt, je vytváranie určitých väzieb medzi členmi spoločnosti, čo je dôležitou úlohou a preto náboženstvu prisudzuje veľký význam. Konkrétne protestantizmus má charakter, ktorý vytvára vhodné možnosti na skultúrňovanie a scivilizovanie občanov. Taktiež autor prisudzuje zásluhy prechodu od aristokratického zriadeniu k demokratickému Božiemu riadeniu.

⁵ V diele „Stret civilizácií“ Samuel Huntington tvrdí, že pokiaľ nie je pokoj, respektíve mier medzi náboženstvami, nie je možný ani medzi spoločnosťami. Podľa neho sú hranice národov určené náboženstvom, ktoré prevláda, ktoré je najviac zakorenené v srdci národa (Huntington, 2001).

⁶ Podľa Toquevilla sa dá princíp rovnosti interpretovať aj, či v praktickej alebo významovej forme, ako princíp väčšiny, z čoho vyvodzuje obmedzenie individuality, ktorá môže zapríčiniť extrémnu demokraciu, a to tyranii väčšiny.(Toqueville, 2002).

Pokiaľ však chceme pochopiť a prijať Weberovo tvrdenie o primárnej funkcii protestantskej etiky pri prechode spoločností k modernému kapitalizmu musíme brať do úvahy jeho silné presvedčenie, že“ práve sféra náboženského je kľúčovou oblasťou, v ktorej sa definujú základné spôsoby ako bude človek vnímať sám seba, svoje možnosti a svoje obmedzenia, ale aj problematickosť vlastnej existencie. Náboženstvo je teda existenciálnym fenoménom a súvisí so základnými štruktúrami ľudskej existencie,, (Weber, 1998, str. 70). V prípade Maxa Webera sa nám môže javiť, že teológia je akýmsi popisom základných štruktúr ľudskej existencie. Náboženstvo môžeme považovať za sociologický fenomén. Pretože „vo sfére náboženstva sa utvárajú i základné schémy sociálneho správania, v nej sa vytvárajú základné modely vzťahu, medzi vodcami a vedenými, medzi vodcami a aparátmi, prostredníctvom ktorých sa vedenie uskutočňuje“ (Weber, 1998, str. 70). V rámci študovanej krajiny môžeme spomenúť, že súčasťou spoločnosti je aj jej politické povedomie, ktoré je v rámci danej krajiny pomerne vysoké. Napríklad zo 44 amerických prezidentov sa ani jeden nehlásil k ateizmu, i keď nemáme dôkaz o tom, že naozaj bol každý priaznivcom nejakého náboženstva. Z ich bibliografií vieme, že niektorí to len deklarovali a neboli veľmi pobožní. Avšak na tento moment je vhodné poukázať, pretože deklarovali a správali sa podľa istého etického kódexu z nejakých príčin. A čo je väčšia príčina ako spokojnosť voličov? V prípade Spojených štátov však principiálne oddelenie cirkvi od štátu je minimálne diskutabilné, pretože sa žiadny politický predstaviteľ neprezentuje ako ateista, no vo svojom verejnom konaní sa tvári, akoby konal bez vplyvu akejkoľvek cirkvi či náboženskej inštitúcie. To znamená, že buď konajú podľa viery, alebo práve naopak, sa správajú v prípustných medziach, ktoré im stanovuje silno religiózna spoločnosť. Či už ide o prvý alebo druhý prípad, je prítomnosť náboženstva a silných náboženských hodnôt minimálne povšimnuteľná. Faktom je, že každý jeden zvolený americký prezident musí splniť svoje záväzky voči spoločnosti, aj v rámci inauguračných ceremónií. Súčasťou inaugurácie prezidenta je jednak sľub, ktorý je venovaný národu, ale taktiež vernosti a neoblomnosti vlády zákona. Poslednou fázou inauguračnej tradície je aj spoločná modlitba v Národnej katedrále. Táto modlitba sa nesie v znamení všetkých majoritných náboženstiev, a teda pozostáva z niekoľkých fáz. Súčasťou sú modlitby hinduistických, židovských, moslimských a kresťanských kazateľov. Toto tradičné

náboženské stretnutie, ktorého tradíciu začal prvý americký prezident George Washington, má charakter hovoriaci o spoločenskom zdieľaní náboženských hodnôt (Klavec, 2009).

Silná religiozita občanov je badateľná aj vo voľbách a stúpenoch daného je jedno, či už republikánskeho, alebo naopak demokratického prezidentského kandidáta. Či už demokrati, alebo republikáni, oba tábory sú liberálne s tým rozdielom, že republikáni sú považovaní za ten tradičnejší, radikálnejší smer a to znamená aj viac naklonení k religiozovaniu politiky a všeobecnej morálky. Rétorika politika je zbraňou, ktorá v tak veľkej krajine môže mať pozitívny, ako aj negatívny dopad na obyvateľstvo. Keďže je obyvateľstvo silno religiózne, každý šikovný politik tomu musí vedieť prispôbiť aj rétoriku akou sa prihovára k ľudu. Na jednej strane sa ľud začne stotožňovať s prezidentom, a to v názoroch, konaniach a potom aj s jeho politikou, a na druhej strane, na oplátku bude mať prezident obyvateľov, ktorý si ctia a vážia jeho rozhodnutia. Pokiaľ sa hlas ľudu stotožní, alebo aspoň priblíži hlasu prezidenta. participácii vo veciach verejných je pripravená vhodná pôda. Ďalším momentom, kedy môžeme badať náboženstvo v politike je v poradí 111. Kongres, ktorý má podľa výskumov zväčša protestantské zastúpenie. V tabuľke č. 2 je uvedené percentuálne rozdelenie dospelého obyvateľstva podľa náboženského sebaurčenia a je dané do súvisu s americkými prezidentmi. V roku 2000 a 2004 sa stal víťazom republikánsky kandidát s veľmi tradičnými hodnotami. Keďže americký národ je prevažne protestantského vierovyznania, z pohľadu historických faktov môžeme vidieť silnú podporu Busha najmä zo strany týchto voličov. Avšak pokiaľ ide o voľby z roku 2008, kedy sa prezidentským víťazom stal Barack Obama, prezentujúci hodnoty demokratickej spoločnosti a to znamená aj rôznych ústupkov voči tradíciám, naproti Bushovej administratíve, musíme brať do úvahy aj vek, ako tiež nie najlepší fyzický stav republikánskeho oponenta McCaina (Masci, Miller, 2008).

Voľby sú silno ovplyvňované, či už médiami, alebo inými reklamnými ťahmi a jediné podľa čoho môžu „prostí“ ľudia posúdiť, či on, alebo tamten je ten, ktorý má reprezentovať ich záujmy, je jeho dovedajšie konanie, ale aj kampaň. Kampane sú dôležitým prvkom každých volieb. Sú poslednou bodkou svojho dlhotrvajúceho

snaženia a ich zámer je dostať čo najväčší počet hlasov, inak povedané akýsi súhlas ľudu nad nimi vládnuť a možnosť ich reprezentovať. Kampane sú však veľmi ošemetnou záležitosťou, pretože aj pri tej najmenej chybičke môže kandidát prísť o svojich stúpcov. To, že nábožensky orientovaní ľudia sú aj zodpovednými voličmi je fakt.⁷ To znamená, že špekuláciou by sa dalo vyvodiť, že nebyť takej silno religióznej politickej kultúry tejto krajiny, je možné, že by politická zodpovednosť voličov nemusela byť taká veľká. A presne toto je dôvod, prečo musia kandidáti v rámci svojej politickej kampane dbať najmä na túto časť obyvateľstva. A preto musí byť kampaň zrozumiteľná, ale hlavne občanom obsahovo blízka. A pokiaľ sa status religiozity v krajine nezmení, bude musieť byť v jazyku, ktorý pochopí aj veriaci a taktiež, ktorý bude splňať, respektíve obsahovať hodnoty prítomné v krajine. V rokoch 2000 a 2004, ako môžeme vidieť na hodnotách v tabuľkách, veriaci sú súdržný najmä v zmysle, v zdieľaní rovnakých morálnych hodnôt a politických názorov. A preto sa kampane kandidátov snažia priblížiť čo najväčšiemu publiku, napríklad aj prostredníctvom spoločného „jazyka“. Je to myslené tak, že kandidát buď svoje zámery „zaobalí“ tak, aby bolo jasné obyvateľstvu len to, čo je väčšine nejakým spôsobom príbuzné, alebo práve naopak sú použité také slogany, ktoré záujmu čo najväčšie publikum. Samozrejme v rámci kampaní ide zväčša o vytiahnutie tém, ktoré sú väčšinou americkej populácie diskutované, ako napríklad kritiky problému interrupcií, alebo zavedenie homosexuálnych manželstiev. Toto je prípad prezidentskej kampane z roku 2004 Georga Busha. Vo svojej kampani sľuboval obyvateľstvu zlepšenie sociálneho stavu, riešenie environmentálnych problémov, ale aj riešenie zákazu interrupcií a manželstva homosexuálov. Obsiahol skoro všetky témy, ktoré sú ľuďmi najviac riešené a na druhej strane aj podľa výsledkov volieb v tomto roku, ktoré boli pre neho víťazné, je vidieť že občania zdieľali jeho morálne hodnoty, respektíve, dal najavo, že to on zdieľa tie ich. Na druhej strane sú demokratické slogany, ktoré sú odrazom liberalizmu, alebo poukazujú na niektoré nedostatky dovtedajšej vlády.⁸

⁷ vid' tabuľku č. 2

⁸ V predvolebnej kampani Baracka Obamu sa vyskytol slogan s nápisom „Potrebujeme zmenu“ Vtedajšej svetovej ekonomickej kríze natoľko spojil občanov, až skončil víťazne. Niekedy stačí na víťazstvo iba poukázať na zúfalosť situácie a na jej neriešiteľnosť zo strany dovtedajšej vlády.

Pri formovaní Weberovej tézy o veľkom vplyve protestantskej etiky je jeho presvedčenie, že spoločenské systémy a teda aj jej inštitúcie existujú, respektíve fungujú z predstáv ľudí o zmysle života. Snaží sa teda o analýzu vzťahov medzi inštitúciami, spoločnosťou a psychologickými motiváciami, ktorými sú v jeho prípade protestantské myšlienky, respektíve náboženstvo. Poukazuje na silnú prítomnosť náboženstva pri sociálnom cítení a každodennosti pripisuje nielen dôležitosť v znení „boj o fyzické prežitie“ ale každodennosť sa stáva aj „bojom o spásu“ (Novosád, 1998). Vnútrosvetská askéza sa stáva motívom, dôvodom života podľa účtovnej knihy. Ekonomická kalkulácia, porovnávanie nákladov a výnosov sa stáva činnosťou s ktorou si človek môže predstaviť aké možnosti na svoju existenciu budú reálne v nasledovný deň.

Náboženstvo	2000	2004	2008	Zmena 04-08
Protestantizmus / iné druhy kresťanstva	54%	54%	54%	0%
Katolicizmus	26%	27%	27%	+1%
Judaizmus	4%	3%	2%	-1%
Iné viery	6%	7%	6%	-1%
Bez viery	9%	10%	12%	+2%

Tabuľka č. 1 Rozdiel v rokoch 2000, 2004 a 2008 v percentuálnom počte veriacich podľa typu hlásiaceho sa náboženstva (Masci & Miller, 2008).

	2000 Gore %	2000 Bush %	2004 Kerry %	2004 Bush %	2008 Obama %	2008 McCain %	Evidovaná zmena 04-08
Total	48	48	48	51	53	46	+5%
Protestantantizmus / iné druhy kresťanstva	42	56	40	59	45	54	+5%
Katolicizmus	50	47	47	52	54	45	+7%
Judaizmus	79	19	74	25	78	21	+4%
Iné viery	62	28	74	23	73	22	-1%
Bez viery	61	30	67	31	75	23	+8%

Tabuľka č. 2 Rozlíšenie voličov podľa typu viery (Masci, Miller, 2008).

Outlook	Dospelí	Mladí (18-34)	Seniori (nad 64)
Nábožensky založení	37%	27%	47%
Do istej miery nábožensky založení	38%	43%	34%
Do istej miery sekulárne založení	6%	9%	3%
Sekulárny	10%	14%	7%
Nevedia/odmietli	9%	7%	9%

Tabuľka č. 3 Rozdelenie obyvateľstva podľa vierovyznania⁹(Masci, Miller, 2008).

⁹Tabuľka č. 3 nám poskytuje údaje poukazujúce na obyvateľstvo, ktoré je začlenené podľa toho, či zdieľa nejakú vieru, alebo naopak je nenábožensky založené. Samozrejme, najviac amerických obyvateľov spadá do skupiny religiózne založených a v tomto ohľade asi nie je žiadnym prekvapením, že najväčšie percento predstavuje staršia generácia (Masci, Miller, 2008).

Náboženstvo/ cirkev	%	poradie
Protestantská	52	1
Katolícka	24	2
Mormonská	2	5
Židovská	1	6
Moslimská	1	6
Iná	10	3
Žiadna	10	3

Tabuľka č. 4 demonštruje veľkosť jednotlivých cirkví podľa počtu veriacich¹⁰ (Catholic-Hierarchy organization, 2010).

Max Weber je zástancom názoru, že je to práve sféra náboženstva, ktorá je pôdou pre vznik noriem a hodnôt v spoločnosti. Je to akási nevyhnutnosť pre novovekú spoločnosť, pretože tieto vyššie spomenuté normy a hodnoty ovplyvňujú život všetkých spoločností. A teda správanie sa v každodennosti je ovplyvňované práve náboženstvom a religióznym povedomím v spoločnosti. I keď je Weber viac menej k náboženstvu neutrálny, berie náboženstvo ako istú súčasť hybných dejín vývoja spoločnosti. Ako sociológ zdôrazňuje význam náboženskej dimenzie človeka. Človek v súvislosti s protestantským asketizmom začína považovať bohatstvo ako znak Božej priazne, a berie si za povinnosť rozmnožovať ho. A práve to je jeden z najhlavnejších motívov pri nazeraní sa na modernu spoločnosť a tvrdí, že ju musíme brať do úvahy nielen s objektívnosťou, faktami, vývojom techniky, či geografickou polohou. Tvrdí, že veľmi dôležitou je otázka: Ako sa menilo sebapónímanie človeka, ako človek chápal sám seba a ako na neho vplývali zmeny v motivácii konania, aké nároky kládol sám na seba (Novosád, 1998, str. 73-85).

¹⁰ Tabuľka č. 4 poukazuje na percentuálne zaradenie jednotlivých cirkví, podľa počtu veriacich v USA.. Najväčšiu skupinu tvorí protestantská cirkev so svojimi 52%, čo je nadpolovičná väčšina veriacich. Protestantizmus je súhrnné pomenovanie hnutia spojeného s obrodou cirkvi v 16. storočí vedúce k vzniku reformovaných cirkví, ktoré sa rozhodli klásť dôraz na učenie Biblie v opozícii voči dogmám katolíckej cirkvi (predovšetkým neuznávanie pápežstva, neuznávanie odpustkov, hlásanie biblie v jazyku obyvateľstva). Protestantizmus, katolícka a ortodoxná cirkev tvoria základ kresťanstva. Protestantizmus je pojem, ktorý zahŕňa množstvo reformovaných cirkví (wikipédia, 2010).

V dnešnej dobe je vnútrosvetský asketizmus prítomný ako „workoholizmus“, ktorý je obsiahnutý asi v každom jednom jednotlivcovi žijúceho v Spojených štátoch, pretože tempo tejto krajiny je veľké a pokiaľ jednotlivec chce uspieť, chce sa vypracovať, chce lepšie žiť, musí tvrdo pracovať. V moderných a rozvinutých krajinách vidíme zanietenie ľudí, snaha akéhosi postupu v spoločnosti, akéhosi postupu samého pred sebou. Aj keď Max Weber aplikoval túto schému a fungovanie asketického protestantizmu v 20. rokoch predchádzajúceho storočia, jej platnosť môžeme badať aj tretom tisícročí. Na príklade pobožnej Ameriky a silnej vnútrosvetskej motivácii sú ľudia neúnavní pracovať, zlepšovať sa a postupovať.

KAPITOLA 3: EKONOMICKÝ ASPEKT POZERANIA SA NA VPLYV NÁBOŽENSTVA V 21. STOROČÍ

„ Spoločnosť je určovaná ekonomickými pomermi, výrobou a výmenou, popri historických predpokladoch... „ (Engels, Marx,1962, str. 144).

21. storočie je storočím pokročilého kapitalizmu. A práve preto podľa kapitalizmu, ale aj ekonomických podmienok budeme porovnávať dve ekonomicko-sociologické teórie Karla Marxa, ako kritika tohoto systému a Maxa Webera, ako zástancu názoru, že kapitalizmus je nevyhnutný pre rozvoj krajiny a jej inštitúcií. Kapitalizmus vzniká na základe vzniku svetového hospodárstva, ktorý je potrebný pre zvýšené požiadavky obyvateľov, ale taktiež veľkou produkciou výrobkov. Pretože je to trh, ktorý je dominantným zdrojom usporiadanej spoločnosti. Kapitálom sa vytvára svetové hospodárstvo a v tomto momente vstupuje do hry štát, ktorý sa stáva nástrojom fungovania trhu. Podľa Marxa je štát zaujatou zložkou spoločnosti, pretože slúži iba časti buržoázneho obyvateľstva, naproti názorom napríklad Johna Locka, alebo Thomasa Hobbesa, ktorí tvrdia, že štát má neutrálny charakter. Podľa Marxa je celý svet vťahovaný do vzťahov kapitálu, kde si trh podriadiť štát a vedu.¹¹ Medzi podmienky kapitalizmu patrí voľná pracovná sila, ktorá sa stáva predmetom predaja a kúpy. Marx tvrdí, že napriek efektívnosti kapitalizmu, z pohľadu celosvetového hospodárstva, si kapitalizmus vytvára sám podmienky na svoje prekonanie. Pretože polarizuje spoločnosť a vytvára veľké rozdiely medzi triedami. Vzniká veľká skupina „vykorisťovaných robotníkov“, proletariát a menšia skupina vlastníkov výrobných prostriedkov, buržoázia. Skupina nespokojných robotníkov narastá, až vyústi do veľkej revolúcie, ktorá podľa Marxa vedie k samozničeniu kapitalistického systému (Fremer, 1975). Na druhej strane koncepcia štátu Maxa Webera demonštruje všeobecný záujem, a teda, že štát, na rozdiel od Marxovej koncepcie, slúži pre všetkých. Štát nie je zaujatým, nie je ani nad spoločnosťou, ale naopak, je jej súčasťou. V tejto koncepcii existuje buržoázia, avšak má záujem o robotníkov. Podľa Webera je vznik kapitalizmu akýmsi nechceným dôsledkom toho, že sa v časti

¹¹ Podľa Marxa napriek tomu, že si kapitalizmus podriadiť vedu a techniku, sú paradoxne nápomocné pri efektívnejšom fungovaní a predstavuje akúsi hnaciu silu kapitalizmu.

Európy presadila nová etika práce. Hovoríme o dominantnej úlohe protestantskej etiky, a taktiež o učení o predestinácií. A teda naproti Marxovi, môžeme kapitalistický systém prirovnať k ulite z ocele, pretože sa nedá prekonať. Vďaka kapitalizmu sa Západný svet úplne oddelil od tej ostatnej časti. Pretože zmenou existenčných motivácií vzniká kapitalizmus, prispieva k rozvoju, a racionalite, ako aj k voľnému trhu a rozvoju právneho systému. Podľa Maxa Webera je kapitalizmus najlepšie reprezentovaný Spojenými štátmi americkými a náboženstvo v tejto spoločnosti otvára možnosti spásy“ (Weber, 1998, str. 70, str. 196-224). Max Weber, vo svojom diele „metodológie, sociológie a politika“ (Weber, 1998) poukazuje na vznik kapitalizmu, spôsobeného hlavne zmenou vnímania náboženstva ako takého. Táto teória je aplikovateľná na pozorovanú krajinu. V tomto bode si ľudia začínajú prácu vysvetľovať inak. V práci začínajú nachádzať požehnanie, akési schodíky vedúce k spásu. Už nepripisujú asketickému spôsobu života taký veľký zmysel. Naopak, zmysel nachádzajú v tvrdej práci, snaživosti, neúnavnosti a húževnatosti. Tento spôsob vnímania je dôvodom vzniku nového hospodárskeho usporiadania, kapitalizmu. Ekonomika amerického „sveta“ vzrastala každým rokom. Ľudia sa naučili pracovať a začali tomuto názoru prispôbovať aj svoj životný štýl. Ako sme už vyššie spomenuli americkí občania priam žijú pre prácu, naopak od tých žijúcich v Európe, kde obyvatelia pracujú aby prežili. Presne o tento hrubý rozdiel ide vo vnímaní práce, pretože v jednej krajine ide o možnosť ako postúpiť vyššie, čo taktiež slúži aj ako motivácia, naopak od Európskej, ktorá prácu považuje za nevyhnutnosť a v niektorých prípadoch aj za nutné utrpenie.

Doteraz bola načrtnutá najmä Weberova teória vzniku a nutnosti kapitalizmu, pre ďalšiu možnú ilustráciu kapitalizmu, je tu teória Karla Marxa, ktorá je síce viac ekonomická, ako spoločenská, avšak je aplikovateľná na spoločnosť (Engels & Marx, 1962). Autori v tejto práci vytvárajú teóriu v ktorej základným momentom sa stáva úloha náboženstva, respektíve silná religiozita v krajine, ktorá má tendenciu spomaľovať rast ekonomiky. Predpokladom, ale aj teóriou pre potvrdenie Marxových domnienok, je aj Weberová teória modernizácie, pretože ako tvrdí, je to automatický následok kapitalistického hospodárstva krajiny (Weber, 1998, str. 185-226). Marxova teória je úzko spätá s ekonomickým rastom, a upriamenia pohľadu na ekonomickú

prosperitu štátu. Teda hovorí o tom, že v zmysle vzrastu ekonomiky v danom štáte, vznikne rozvinutá spoločnosť, v ktorej sa bude prisudzovať už len malá dôležitosť náboženstvu. To bude mať dopad aj na náboženské inštitúcie, ktoré stratia svoje postavenie a ich úloha sa zredukuje, až vymizne. Spoločnosť a jej obyvatel'ov taktiež uchváti „nenáboženskost'“ a ako tvrdí teória, ekonomický prevrat je možný.

Nastupuje svet, v ktorom exaktné vedy sa stávajú prínosom na poli ekonomickom, a náboženské inštitúcie budú mať klesajúci vplyv (Furstová & Trinks, 1994).

Náboženstvo bude súťažiť so štátom o vydobytie si strateného vplyvu. Príchodom nových prúdov, prúdov modernizačných sa do popredia jednotlivca, ako aj štátu dostanú opäť stratené hodnoty, tak ako aj stratené základy moderny.

Svetonázor vytvorený Marxom a Engelsom vychádza z objektívnych znalostí vývinu prírody a spoločnosti, táto teória sa opiera najmä o vedecké poznatky a práve preto je v príkrom protiklade s náboženstvom. Karl Marx a Fridrich Engels sú prívržencami názoru, že ateizmus je prízračný pre pokrokové triedy a spoločnosti. Pokrok je spätý s ateizmom a na tento fakt poukazujú aj na príkladoch anglickej a francúzskej buržoázie, ktorých taktiež videli ako stúpcov materialisticko-ateistickej ideológie. Avšak, hneď ako im ateizmus šíriaci sa medzi ľuďmi pomohol dostať sa na vrchol spoločnosti, začali triedne protirečenia medzi proletariátom a buržoáziou a v tomto momente sa buržoázia vzdala svojho voľnomyšlienárstva a začala náboženstvo zneužívať na ohlupovanie más (Engels & Marx, 1962, str. 267-293).

Podľa Marxa náboženstvo závisí od vývinu spoločenských vzťahov, tak ako aj od triednej štruktúry spoločnosti. Z historickej analýzy spoločnosti, ako aj vplyvu náboženstva, náboženstvo teda znamená iba ďalšie eso v rukách vykorisťovateľských tried, ktoré majú záujem zachovať náboženstvo ako prostriedok na osleповanie a krotenie ľudových más. Náboženské svetonázory boli podľa Marxa nevhodné v krajinách, ktoré sa snažili o nejaký vedecký pokrok. Počas celej histórie náboženstva hádzala cirkev prekážky do cesty vede. Bola to cirkev čo prenasledovala najväčších vedcov, ktorých následne s krutosťou a s obozretnosťou nechávala upaľovať na hranici. Rýchly vývin prírodných vied viedol k tomu, že na poli

nábožensko-idealistickom svetonázore vznikali trhliny a trhliny boli v tomto prípade späté s oslabením cirkvi. Podľa autora je teda tento pohľad na svet zastaraný a nevhodný pre rýchlo sa rozvíjajúce krajiny sveta. Náboženstvo a ekonómia, v tejto teórii, nepatria k sebe a dokonca marxizmus, vytvorený nasledovníkmi¹² teórie Karla Marxa, poukazuje na skutočnosť, že cirkev nemá mať svoje miesto ani v spoločnosti samej. Táto silno ateistická ideológia bola silno dodržiavaná počas totalitných režimov. Avšak, to je už iná téma, rozsiahlejšia na ktorú v tejto práci nie je priestor.

Marx a Engels vychádzajú z reálneho života „normálneho občana“, ide tu hlavne o primárne uspokojovanie ľudských potrieb. Spôsob uspokojovania týchto materiálnych potrieb ako sú jedlo, pitie, či bývanie, čiže výrobu, ktorú nazýva základňou. Až po splnení týchto potrieb sa ľudia môžu začať venovať duchovnej spoločenskej činnosti, v tomto prípade hovoríme o nadstavbe. Do nadstavby patrí umenie, literatúra, ale aj náboženstvo. Občiansku spoločnosť Karl Marx chápe ako základ celých dejín. V tomto momente dáva do súvisu štát a rôzne teoretické výtvary človeka a formy vedomia, pod ktoré, v tejto teórii, spadá aj morálka a náboženstvo. Vo svojej spoločenskej nevyhnutnosti ľudia vstupujú do vzťahov, ktoré nezávisia od ich vôľ, do určitých výrobných vzťahov zodpovedajúcich určitému vývinovému stupňu ich materiálnych výrobných síl. Celý tento vzťah tvorí ekonomickú štruktúru spoločnosti a teda v Marxovom poňatí, základňu, nad ktorou sa dvíha politická nadstavba. Spôsob výroby materiálneho života podmieňuje sociálny, politický a duchovný životný proces vôbec. Nie vedomie určuje ich politické bytie, ale naopak ich spoločenské bytie určuje ich vedomie (Engels & Marx, str. 267-293).

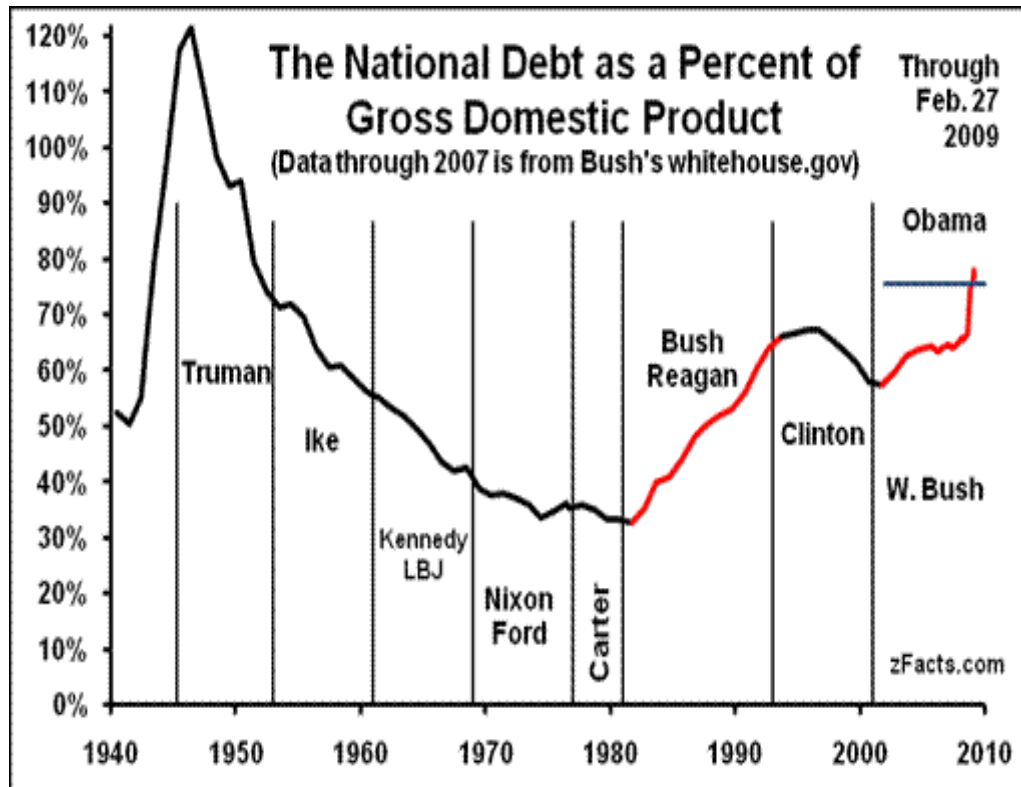
Karl Marx a jeho teória o vzťahu ekonomiky a náboženstva je prepracovaná dostatočne, neočakával však, že by v nejakom štáte niekedy došlo k takému konsenzu práve silnej religiozity obyvateľstva s ekonomickou prosperitou. Avšak, sa stalo a takýmto štátom je v dnešných časoch USA. Spojené štáty sú dôkazom toho, že štát spravidla nemusí prísť o religiozitu krajiny, keď chce posilniť ekonomiku, alebo naopak, nemusí prísť o svoju ekonomickú prosperitu, i keď jej obyvatelia sú silne

¹² Marxizmus, a teda smer, ovplyvnený teóriami Karla Marxa a Fridricha Engelsa, sa delí na klasický, ktorého predstaviteľmi sú Stalin, Lenin ale aj Mao Ce-Tung. Sociálne demokraticky orientovaný reprezentujú najmä Karl Kautsky, či Eduard Bernstein. (Wikipédia, 2010)

veriaci a uznávajúci hodnoty typické pre niektoré stredoveké spoločnosti. A teda je USA príkladom toho, že sa dá spojiť silná viera s tvrdou prácou. Dokonca je v tomto prípade možné pripustiť aj tvrdenie, že si silná, rastúca ekonomika spolu s religiozitou obyvateľstva sú si nápomocní.

Avšak postupne sa Karl Marx a jeho marxizmus dopracoval k výslednému zneniu postoja k náboženstvu, keď poukázal, že predstavuje iba „fantastický obraz v hlavách ľudí – tých vonkajších síl, ktoré vládnu nad ich každodenným životom: je to odraz, v ktorom pozemské sily nadobúdajú formu nadpozemských síl“ (Engels, Marx, 1962, str. 141).

Pre duch kapitalizmu, ktorý je prítomný aj v dnešných Spojených štátoch amerických je charakteristické také zmýšľanie ľudí, ktoré má za cieľ profesionálne, racionálne a legitímne dosiahnuť zisk. Z toho vychádza, že súčasťou takéhoto zmýšľania je aj vzťah k práci ako mravnej povinnosti. Týmto mravným rozmerom, ktorý práca nadobudla, predstavuje akýsi prostriedok na osvedčenie sa človeka pred Bohom. Weber tvrdí, že „nábožensky zakotvená etika zavádza za ňou vyvolené správanie celkom určitú – a pokiaľ náboženská viera aj žije – nanajvýš účinnú psychologickú prémii“ (Weber, 1998, str. 71). Amerika by nedosahovala také ekonomické vzostupy, pokiaľ by toto povedomie nebolo jej súčasťou. Pretože nie sú to politici, čo robia Ameriku jednou z najsilnejších ekonomických mocností sveta, ale sú to jej obyvatelia. Obyvatelia schopní pracovať, s takou húževnatosťou a oddanosťou ako máloktorá iná krajina na svete.

Graf č. 2 Ekonomická situácia počas pôsobenia jednotlivých prezidentov. ¹³(Stoft, 2009).

¹³ Môžeme vidieť naprávajúcu sa ekonomiku od roku 1980, aj napriek faktu, že náboženské povedomie občanov je veľké (teória Karla Marxa nie je aplikovateľná na USA). Podľa tabuliek, použitých v kapitole č. 1 je veriacich percentuálna väčšina. Ide o 88% veriacich oproti 12% neveriacich (Stoft, 2009).

KAPITOLA 4: PRÁVNÝ POHĽAD NA VPLYV NÁBOŽENSTVA NA POLITIKU

Ústava Spojených štátov amerických jednoznačne poukazuje na liberálnu demokraciu. Tejto téme sa venoval Fareed Zakaria, ktorý v článku „nárast neliberálnych demokracií“ konkretizoval ustanovenia pojmu liberálnej konštitúcie. Výklad tohto pojmu nám pomôže bližšie pochopiť vzťah ústavy spojený so spoločnosťou. Pretože poukazuje na potreby spoločnosti a jej obyvateľov, a ustanovuje ich za práva. Jedným z bodov, ktoré liberálna demokracia musí obsahovať je prístupnosť, ale aj výber z náboženstiev, ako aj možnosť prejavu viery. Taktiež hovorí o tom, že vo vyspelej liberálnej demokracii, je neprípustné diskriminovať akékoľvek náboženské vyznanie, či už ide o pracovné príležitosti, spoločenské podujatia, alebo aj možnosti prejavu, či práva na plnohodnotný život. Avšak aj v 21. storočí sme mnoho krát svedkom takéhoto správania, respektíve náboženskej diskriminácie. V každej liberálnej demokracii by mali platiť rovnaké práva, nároky, ale aj povinnosti pre všetky rasy, pre všetkých veriacich spadajúcich do akéhokoľvek náboženstva, bez ohľadu na ich pôvod, či rozdielne spoločenské zaradenie. Avšak je to veľmi ťažko uplatniteľné v spoločnosti s veľkým počtom ľudí s rôznymi etnikami, tradíciami a s nimi súvisiacou politickou kultúrou. V prípade Ameriky je minimálne diskutabilné, či je to spoločnosť natoľko vyspelá, aby nielen zvrchovaná moc, ale aj jej obyvatelia dokázali prijať tento princíp liberalít. Fareed Zakaria v spomínanom článku hovorí, že „liberálny politický systém je taký politický systém vyznačujúci sa nielen slobodnými a demokratickými voľbami, ale aj vládou zákona, deľbou moci, ochrany základných slobôd prejavu, zhromažďovania, vierovyznania a práva na vlastníctvo. V skutočnosti sú tieto slobody prejavom ústavného (konštitučného) liberalizmu“ (1998, str. 6). Pretože rozdiel medzi demokraciou a liberálnou demokraciou je spätý s ústavou a jej uplatniteľnosťou v praxi. Pokiaľ sa v ústave nenachádzajú základné slobody, tak ako aj práva, a pokiaľ nie sú vhodne aplikované na spoločnosť, demokracia, ktorá sa možno javí ako liberálna, ňou nie je. Autor poukazuje na to, že ústavný liberalizmus sa nesústreďuje na výber vlády, ale naopak na jej ciele. „Vychádza z tradície hlboko zakorenenej

v západnej histórii, ktorá sa usiluje o ochranu autonómie a dôstojnosti jednotlivca proti nátlaku, či už zo strany štátu, cirkvi, alebo spoločnosti“ (1998, str.10).

Poukazuje na fakt, že ústavný liberalizmus zdôrazňuje kontrolu moci každej jednej zložky vlády, rovnosť pred zákonom, nestranné súdy a tribunály a oddelenie štátu a cirkvi.

Spojené štáty boli historicky prvou krajinou, ktorá aplikovala sekularizáciu v rámci svojej spoločnosti. Sekularizácia zjednodušene znamená oddelenie politickej zložky od tej náboženskej. V praxi to vyzerá asi tak, že náboženstvo nemá dosah na rozhodovanie právnych záležitostí, nespoluodieľa sa na vláde, a taktiež nemá dosah na riešenie medzinárodných dohôd, či zmlúv. A tak náboženstvu zostávajú iba jej inštitúcie a s nimi aj vplyv na spoločnosť. I keď sa náboženstvo nespoluodieľa na vláde, neznamená to, že sa z politickej sféry vytratilo úplne. Pretože ako bolo spomenuté v druhej a tretej kapitole, nachádza sa v rétorike politikov, má vplyv pri voľbách a s nimi súvisiacimi politických kampaniach, a taktiež je prítomná v politickej kultúre.

Ako už bolo poukázané, politická kultúra je úzko spätá s históriou spoločnosti, ktorá má dopad aj na prítomné rozhodnutia, či už vo sfére politickej, spoločenskej, ale aj právnej. Listy federalistov, napísané v časovom vymedzení od októbra 1787 do augusta 1788, patria do politickej kultúry Ameriky. Mali veľký vplyv na chod vtedajších udalostí. Týchto 85 článkov zahŕňa tematiku novej ústavy a taktiež pozadie nového systému vlády. Jej autormi sú Alexander Hamilton, James Madison a John Jay¹⁴, všetko silné postavy politického sveta. Primárnym cieľom autorov práce bola podpora pri hlasovaní ohľadne ratifikácie novej ústavy, a taktiež ovplyvnenie jej neskoršej interpretácie. V tejto práci sú spomenuté základné práva, ako aj povinnosti štátu, ale aj jednotlivcov, taktiež základné ustanovenia pre liberálnu demokraciu, ako rozdelenie moci na jednotlivé zložky, ako aj systém „brzd aj protiváh“, či sekularizácia medzi štátom a náboženstvom. Celé dielo rozoberá témy, poukazujúce

¹⁴ Podľa všetkého má najväčšiu zásluhu pri vzniku ústavy James Madison, ktorý je považovaný za otca ústavy, napísal 51 článkov. Neskôr sa stal 4. americkým prezidentom. John Jay sa stal predsedom najvyššieho súdu. A Alexander Hamilton sa stal prvým ministrom financií (Cooke, 1961).

na chyby, ale aj poskytuje nápravy, alebo možné vylepšenia tejto vlády (Cooke, 1961).

Obrázok č. 3 John James, James Madison a Alexander Hamilton (Knowledge News, 2008)

Náboženstvo je priamo spomenuté v originálnej americkej Ústave, z roku 1789, iba raz. Článok č. 6 hovorí: „No religious test shall ever be required as a qualification to any office or public trust under the United States“. V jednoduchosti hovorí o tom, že nik nemá byť diskriminovaný v rámci akéhokoľvek náboženského vyznania, a že žiadny test s náboženskou tematikou nie je platný, pokiaľ ide o kvalifikáciu v akýchkoľvek smeroch. Napríklad žiadny katolík, alebo moslim sa nemá dostať do svojej pracovnej pozície z dôvodov svojho vierovyznania. Platí to aj v opačnom prípade, a to že žiadny moslim, alebo katolík, nemôže byť diskriminovaný, v rámci akejkoľvek pracovnej príležitosti, preto, že spadá pod toto vierovyznanie. James Madison, pri príležitosti prejavu ohľadne metód a spôsobov volieb kongresmanov podotkol, že z dôvodu možného prenasledovania, respektíve útlaku, žiadny z uchádzačov o tento post, nerobí žiadne náboženské testy (Levy, 1999; Amar, 1998). Už v upravenej forme Ústavy sa nachádza ďalší moment, kde je náboženstvo spomenuté, avšak iba veľmi povrchné. Hovorí o tom, že Kongres nie je splnomocnený vydať žiaden zákon, ktorý by bol v príkrom protirečení s náboženským vyznaním, respektíve zákon, ktorý by mohol zakázať uskutočňovanie obradov, či by nejakým obmedzil veriacich o svoje práva. Ďalej by Kongres Spojených štátov nemal prijať žiaden zákon, ktorý by obmedzoval právo na výber náboženstva

a vierovyznanie, právo prejavu, tlače, či právo na možnosť verejnej petície, ako protestu.¹⁵

Témou súvisiacou s vplyvom náboženstva sú jednoznačne zákony, ktoré sú v prospech, alebo naopak v neprospech občanov s ich vierovyznaním. Hovoríme o zákonoch súvisiacich s interrupciou, eutanáziou, možnosťou sobášu pre homosexuálov, polygamiou, či trestom smrti, ktoré sa vykonávajú len v určitých štátoch tejto federácie. Zákony týkajúce sa týchto konkrétnych zásahov, pri niektorých interpretáciách, hlavne interpretáciách veriacich sú prinajmenšom diskutabilné, respektíve protirečivé s právami na život. Sú aplikované individuálne, a jednoznačne odrážajú veľkosť rozšírenia vplyvu náboženstva na morálku, respektíve tradíciu, ktorá má automaticky vplyv na správanie zvrchovanosti. Je predsa jasné, že si politická zvrchovanosť nemôže dovoliť veľkú nevôľu zo strany občanov, a tak sa snažia vyhovieť, čo najväčšiemu počtu svojich voličov, čo prispieva aj k všeobecnému blahu. Tak napríklad od roku 1973 má žena právo na potrat¹⁶ (Head, 2010). Avšak ohľadne tejto diskusie existujú organizácie ako „pro life“, ktoré tvrdia, že aj embryo, je ľudská bytosť, na ktorú sa vzťahuje právo na život. Do tejto organizácie patria hlavne ľudia nábožensky orientovaní, vážiaci si život, a to aj ten nenarodený. Typ demonstrácie, svojej pravdy, organizácie „pro-life“ je jednoznačne tradičný, ovplyvnený protestantizmom, ktorý je zakorenený hlboko v kultúre národa. Avšak oponentská organizácia „pro-choice“, ktorá uprednostňuje výber matky, ako prvoradú záležitosť, a ich pohľad na interrupcie, patrí jednoznačne do tých novodobých, liberálnych. Podľa výsledkov výskumu CBS News, bolo 70% Američanov jednoznačne za sprísnenie podmienok, ohľadne možnosti interrupcie (Pro-Life Infonet, 2006). Samozrejme tieto dve hnutia nerozoberajú iba témy interrupcií, ale napríklad organizácia „pro-choice“ vyhlasuje silný nesúhlas v s povolením eutanázie, trestu smrti, ale taktiež vojnou (Head, 2010).

¹⁵ „Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances“ (US Constitution online).

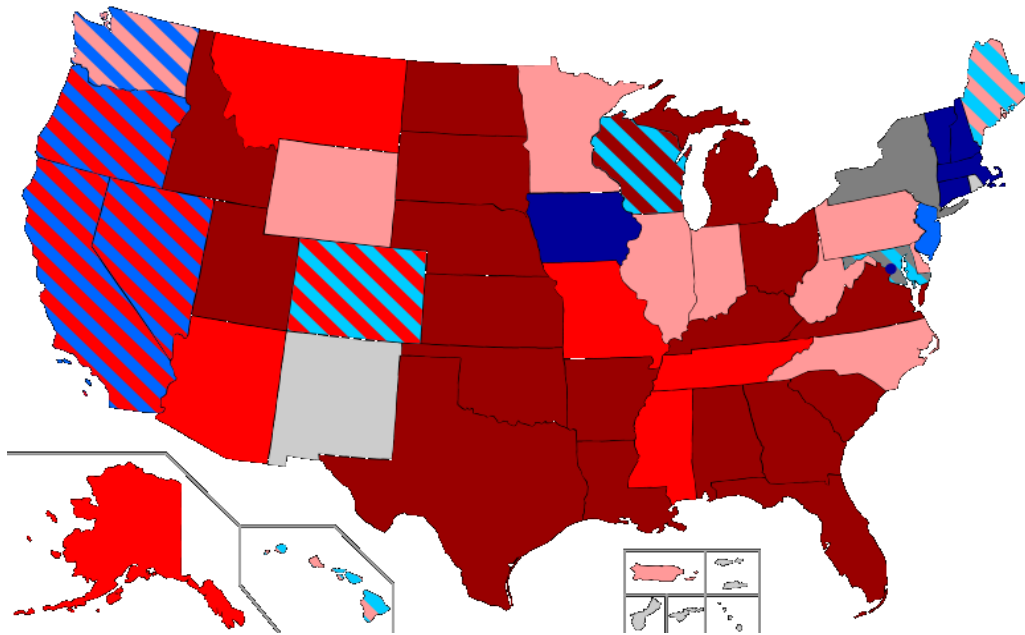
¹⁶ Od roku 1973 platí precedens z prípadu Roe vs. Wade, ktorý poukazuje na možnosť voľby matky ohľadne jej tela, a teda jej umožňuje podstúpiť interrupciu. Avšak iba pokiaľ ide o matku, ktorá je v stave tehotenstva nie dlhšie ako v prvom trimestry.

Ohľadne homosexuálnych manželstiev je stav v Spojených Štátoch, ktoré reprezentujú jednu z najliberálnejších krajín sveta, zaujímavý. Zaujímavý je z dôvodu, že je minimálne v 30 štátoch zakázaný, a to úplne. Paradoxne ústava hovorí, že pokiaľ ide o diskrimináciu rovnako sexuálne orientovaných ľudí, je neprípustná. Avšak ich sama diskriminuje. „V roku 1993 prezident Bill Clinton na začiatku nástupu do úradu oznámil úmysel zastaviť vylučovanie homosexuálov a lesbičiek zo služby v armáde. Jeho návrh sa však stretol s intenzívnou opozíciou v Kongrese zo strany konzervatívnych republikánov, náboženských fundamentalistov ako aj výboru Senátu pre vojenskú službu. V konečnom dôsledku Clintonove iniciatívy neprešli“ (Lysý, n.d.). Táto kvázi diskriminácia v zostatkových štátoch v súvisi s počtom veriacich v danom štáte dokazuje prítomnosť vplyvu náboženstva v politike. Pretože v demokracii platí vláda ľudu, respektíve väčšiny obyvateľstva, ktorá je, ako inak, nábožensky založená.

„Osem štátov (Kalifornia, Connecticut, Hawai, Massachusetts, Minnesota, New Jersey, Vermont a Wisconsin) a niekoľko desiatok miest dnes zakazuje diskrimináciu v zamestnaní na základe sexuálnej orientácie. Na druhej strane 23 štátov a District of Columbia majú zákony proti sodomii stále v platnosti. 20 z nich zakazuje heterosexuálne aj homosexuálne a 4 zakazujú iba homosexuálne správanie“ (Lysý, NR). V roku 1993 Najvyšší súd štátu Hawai v odvolacom konaní dal najavo, že zákaz štátu uzatvárať manželstvá medzi osobami rovnakého pohlavia možno pokladať za protiústavnú formu diskriminácie podľa pohlavia. A toto je moment, kedy ústava v spojitosti s vládou, respektíve s jej praxou, môžu dostať do vzájomného konfliktu. V Kalifornii už viaceré mestá pristúpili na uznanie vzťahov partnerov, ktorí žijú v jednej domácnosti miestnymi zákonnými normami alebo nariadeniami (napr. registráciou partnerstva u notára, alebo na radnici). Avšak na rozdiel od heterosexuálnych párov, sú nútené podniknúť isté kroky, na umožnenie spolunažívania.

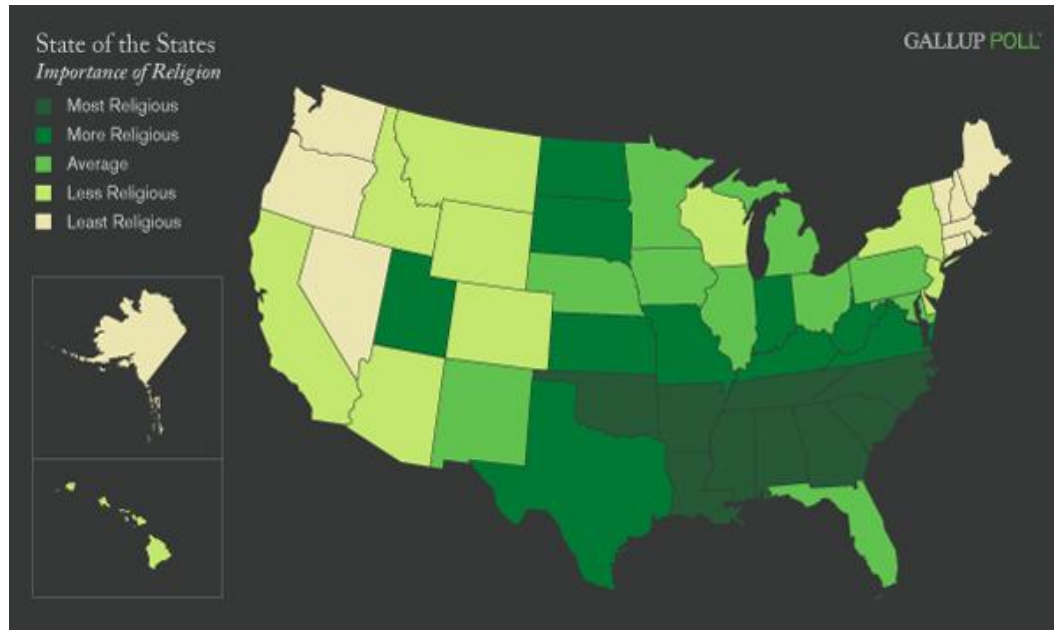
Vo všeobecnosti ide o to, že homosexualita je odmietaná vo väčšine amerických štátov, práve z dôvodu že morálka, ako aj s ňou späté morálne normy vychádzajúce z protestantizmu, sú súčasťou amerického dedičstva. „Na tomto základe štáty únie

môžu prijímať a presadzovať zákony, ktoré upravujú sexuálne správanie dospelých v ich súkromí a po vzájomnej dohode, teda tzv. zákony proti sodomii“(Lysý, n.d.).

Obrázok č. 2: Zákony prezentujúce jednotlivé štáty ohľadne témy homosexuálnych možností na partnerské spolunažívanie, či manželstvá (Wikipédia, 2009)

- Možnosť homosexuálnych manželstiev
- Štáty umožňujúce žiť homosexuálnemu páru v jednej domácnosti, podobne ako pri klasickom manželskom spolunažívaní
- Legislatíva poskytujúca limitované práva
- Objavené Manželstvá homosexuálov, avšak zrealizované v inom štáte
- Žiadne špecifické zákazy homosexuálnych manželstiev, či homosexuálneho, partnerského spolunažívania
- Štatút zakazujúci homosexuálne manželstvá
- Konštitúcia zakazujúca homosexuálne manželstvá
- Konštitúcia zakazujúca homosexuálne manželstvá a zároveň iné formy homosexuálneho spolunažívania

Obrázok č. 3: Najväčšia koncentrácia veriacich obyvateľov (Newport F., 2009)

Je pre teba náboženstvo dôležitou súčasťou tvojho každodenného života?	%	
	Áno	Nie
Mississippi	85	15
Alabama	82	18
South Carolina	80	20
Tennessee	79	21
Louisiana	78	22
Arkansas	78	22
Georgia	76	24
North Carolina	76	24
Oklahoma	75	25
Kentucky	74	26
Texas	74	26

Tabuľka č. 6 Prvých desať amerických štátov z hľadiska miery religióznosti obyvateľstva (Newport, 2009).

Obrázok č. 3 Všeobecná mapa Amerických štátov.(Wikipedia Commons).

Porovnaním všetkých troch máp a zároveň aplikáciou na príklad homosexuálnych manželstiev je zreteľne jasný súvis, minimálne v tomto konkrétnom prípade, medzi vplyvom silnej religiozity obyvateľov a zavedenými platnými normami a zákonmi v niektorých štátoch (napr. Mississippi). Toto je len jedným z mnohých príkladov, ktoré po naštudovaní si zdrojov zreteľne poukazujú na jednoznačný vplyv tradičnej politickej kultúry.

Či už ide o klasický príklad interrupcie, ktorá bola do roku 1962 ústavne zakázaná, alebo prípady homosexuálnych manželstiev, ktoré sú vo väčšine amerických štátov odsudzované, hlavne kvôli protestantskej morálke, ktorá je tak očividne zakorenená v zmýšľaní tohto národa. Eutanázia, ktorá je taktiež zo strany náboženstva odsudzovaná, či tresty smrti, sú odsudzované aj väčšinou obyvateľstva, ktorá zároveň predstavuje drvivú väčšinu voličov. Z hľadiska demokratických teórií sa zákony a náboženské založenie môžu zdať ako nezlučiteľné. No napriek tomuto faktu

Hamarová: Náboženstvo a politika

predstavujú v USA veľmi silnú dvojicu, prezentujúcu všeobecne prijatú a taktiež aplikovanú politicko-náboženskú väzbu v rámci ústavnej spoločnosti.

Záver

Religiozita niektorých štátov sveta nemá hraníc. 21. storočie, je storočím vedy a techniky, rozvoju spoločnosti, ľudských možností a vymožeností. Náboženstvo vzniklo na základe potreby človeka veriť. Potreboval si vysvetliť svoju existenciu, a potrebu v spoločnosti. Postupom času sa náboženstvá rozrastali, zmodernizovali a vplyv cirkvi sa dostal aj na miesta, kde by vplyv mať nemala. Všeobecná mienka, politické kampane, niektoré všeobecne prijaté normy, či správanie samotných jednotlivcov v americkej spoločnosti určuje protestantská etika, ktorá je minimálne predstavovaná, ale taktiež prezentovaná, či už vo vláde, alebo v nejakom malom obchodíku na kraji mesta. Vychádzajúc z poznatkov nahromadených v tejto práci mi nezostáva nič iné, ako tvrdiť, že americká spoločnosť a s ňou súvisiaca aj politická scéna je vedená, i keď len nepriamo, protestantizmom.

Moderná doba je charakteristická rozvojom vedy, techniky, komunikácií, skrátka odvetví ktoré sú výhradne sekulárneho charakteru. Napriek prudkému progresu v týchto oblastiach nie sú žiadne náznaky ústupu vplyvu náboženstva na americkú politickú scénu. Náboženstvo predstavuje pevný základ americkej politickej kultúry i legitimacy samotnej vlády a spoločnosť sa dobrovoľne podieľa na trvácnosti jeho vplyvu.

Použité zdroje

- Amar, A. R. (1998). *The Bill of Rights*. New Haven: Yale University Press. Cit. 12. apríla 2010. Dostupné na internete:
http://www.usconstitution.net/consttop_reli.html
- Centers for Disease Control and Prevention , (2006) *Abortions*. Cit. 12. apríla 2010. Dostupné na internete:
<http://www.abortiontv.com/Misc/AbortionStatistics.htm#Pro-Life%20vs.%20Pro-Abortion> / Pro-Life Infonet,
- Cooke, E. J. (1961). *The Federalist*. Middletown: Wesleyan University Press
- De Tocqueville, A. (2000). *Demokracie v Americe*. Praha: Akademia.
- Fremer, M. (1975). *Politická ekonómia*. Bratislava: Nakladateľstvo Pravda
- Furstová, M., & Trinks, J. (1994). *Filozofia*. Bratislava: SPN.
- Head, T. (2010). *Pro Life vs. Pro Choice*. Cit. 29. apríla 2010. Dostupné na internete:
<http://civilliberty.about.com/od/abortion/tp/Pro-Life-vs-Pro-Choice.htm>
- Huntington, S. (2001). *Střet civilizací*. Praha: Rybka publishers.
- Klavec, J. (19. Január 2009). *Barack Obama: 44 prezident Spojených štátov*. Cit. 12. apríla 2010. Dostupné na internete: <http://www.tyzden.sk/nazivo-vo-svete/barack-obama-44-prezident-spojnych-statov.html>
- Slížová, N. (1. Októbra 2008). *Vatikán: Fin. kríza nastala kvôli nedostatku náboženstva v politike*. Cit. 12. apríla 2010. Dostupné na internete:
<http://slizova.blog.sme.sk/c/166260/Vatikanfin-kriza-nastala-kvoli-nedostatku-nabozenstva-v-politike.html>
- Komorovský, J. (2000). *Religionistika. Veda o náboženstvách sveta a jej pomocné disciplíny*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- Krieger, J. (2001). *The Oxford Companion to politics of the World*. Oxford: Oxford University Press Inc.
- Levy, L.(1999). *Origins of the Bill of Rights*. New Haven: Yale University Press. Cit. 12. apríla 2010. Dostupné na internete:
http://www.usconstitution.net/consttop_reli.html

- Lewis, J. J. (2005). History of the Abortion Controversy in the US. Cit. 12. apríla 2010. Dostupné na internete:
http://womenshistory.about.com/od/abortionuslegal/a/abortion_2.htm
- Lysý, J. (NR). Naďalej legálna diskriminácia. Cit 1. Máj 2010. Dostupné na internete:
<http://www.noveslovo.sk/archiv/1999-25/str16.html>
- Marx, K., & Engels, F. (1962). O náboženstve. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry.
- Masci, D., & Miller, T. (19. December 2008). The Religious Affiliations of Members of Congress. Cit. 19. apríla 2010. Dostupné na Internete:
<http://pewforum.org/Government/Faith-on-the-Hill-The-Religious-Affiliations-of-Members-of-Congress.aspx>
- Mčedlov, R. (1982). Náboženstvo a súčasnosť. Moskva: Nakladateľstvo Pravda.
- Novosád, F. (1998). Max Weber. Encyklopedické heslo. Abrahám, S. Kritika & kontext, vol. 3(2), str. 50-55, 69-73
- Roskin, G. M. (2005). Political Science, an introduction. CNew Jersey: Prentice Hall.
- Slávik, M. (2008). Význam náboženstva v spoločnosti. Cit. 3. apríla 2010. Dostupné na internete:
[http://sk.wikiquote.org/wiki/George_Washington](http://arcticanfan.webovastranka.cz/wiki/673/192/V%C3%BDznam%20n%C3%A1bo%C5%BEnstva%20v%20spolo%C4%8DnostiWikicitáty, (2010). George Washington. Cit. 20. apríla 2010. Dostupné na internete:
<a href=)
- Weber, M. (1998). Metodologie, sociologie a politikas. Praha: Oikoymenh.
- Wikipédia org., (2010). Marxizmus. Cit. 12. apríla 2010. Dostupné na internete:
<http://sk.wikipedia.org/wiki/Marxizmus>
- Wikipédia org., (2010). Protestantizmus. Cit. 12. apríla 2010. Dostupné na internete:
<http://sk.wikipedia.org/wiki/Protestantizmus>
- Zakaria, F. (1998). Nárast neliberálnych demokracií. Abrahám, S. Kritika & kontext, vol. 3(1), str. 6-27

Tabuľky, grafy a obrázky :

Catholic Hierarchy org., (2010). Catholic – Permanent Deacons (most recent) by country. Cit. 12. Apríl 2010. Dostupné na internete:

http://www.nationmaster.com/graph/rel_cat_per_dea-religion-catholic-permanent-deacons.

Every learner Inc., (2008). Separating powers with publius. Cit. 12. Apríl 2010.

Dostupné na internete:

<http://knowledgenews.net/moxie/americana/separation-powers-publius-2.shtml>

Google zFacts, (7. Marec 2010) National Debt Graph: Bush Goes for WWII

Stimulus. Cit. 8. Apríl 2010. Dostupné na internete:

<http://zfacts.com/p/318.html>

Masci, D., & Miller, T. (19. December 2008). The Religious Affiliations of Members of Congress. Cit. 19. Apríl 2010. Dostupné na Internete:

<http://pewforum.org/Government/Faith-on-the-Hill-The-Religious-Affiliations-of-Members-of-Congress.aspx>

Newport, F. (28. Január 2008). State of the States: Importance of Religion. Cit. 10.

Apríl 2010. Dostupné na internete:

<http://www.gallup.com/poll/114022/state-states-importance-religion.aspx>

Religious Tolerance org. (2009). Religions of the World. Cit. 10. Apríl 2010.

Dostupné na Internete: <http://www.religioustolerance.org/worldrel.htm#wce>.

Wikipédia org., (2009). Same sex marriages in USA. Cit. 12. Apríl 2010. Dostupné na internete:

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Samesex_marriage_in_USA.svg

Wikipédia commons org., (8. Júl 2008). Map of USA with state names. Cit. 28. Apríl 2010. Dostupné na internete:

http://sk.wikipedia.org/wiki/S%C3%B4bor:Map_of_USA_with_state_names_sk.svg